

Михайло ДИМИД

ПАРТИКУЛЯРНЕ ПРАВО В УГКЦ

Впродовж тридцяти років УГКЦ намагається видати «Партикулярне право». Це їй, однак, не вдається! Які можуть бути причини цього?

Чимало списів було поламано в намаганні прийняти Партикулярне право УГКЦ. Якщо мова йде про Партикулярне право в рамках Кодексу Канонів Східних Церков (ККСЦ), то процес його написання розпочався 1985 року створенням відповідної синодальної комісії. (Хоч вже 1980 року відбувся синод, присвячений створенню комісії для підготовки Партикулярного права УГКЦ). Якщо бачити партикулярне право як власну систему законодавчих актів помісної Церкви, то треба сягнути до київських Номоканонів і Кормчих книг. Ще до сьогодні в термін «партикулярне право» вкладається різне розуміння.

14 липня 2000 року дрогобицький єпископ Юліян (Вороновський) писав до Блаженнішого патріарха Мирослава-Івана, Глави УГКЦ, про «плутанину», яка виникає тоді, коли помісне право (право Церкви) називають партикулярним (право єпархії). При помісному способі мислення зовсім іншого сенсу набирає ККСЦ. Ціла його структура побудована на монархічній еклезіології «центр – периферії»: від ККСЦ до партикулярних кодексів. З помісного ж мислення виникає еклезіологія Церков-Сестер, кожна з яких несе в собі повноту спасіння, а «центри» служать не уніфікації і видаванню однобічних розпоряджень згори вниз, а згоді і координації. Тимчасом Апостольський Римський Престіл є

«правилом віри і моралі» для Вселенської Церкви. Тому «партикулярне право» Київської католицької Церкви як додаток до ККСЦ – це зовсім не те саме, що помісний кодекс Київської Церкви, який будується на тисячолітніх правах Київських митрополитів. Адже останній зовсім не рахується з тими історичними правами і тому не може бути фундаментом помісного права.¹

Іншими словами, треба чітко розрізняти між «партикулярним» і «помісним» правом Церкви. Те, що зараз написано і про що будемо роздумувати, Партикулярне право УГКЦ, – це не *помісне право* УГКЦ, а *додаток* до Кодексу Канонів Східних Церков (ККСЦ) для УГКЦ. При цьому не слід забувати, що ККСЦ – це право, видане Римським Архиєреєм для Східних Церков, виходячи з думки і ментальности Західної Церкви.

Із тих кількох наведених причин єпископ Юліян писав: «Партикулярне право» не належить до духу і плоті Київської Церкви: «необхідно визначитися концептуально: або ми хочемо й далі продовжувати застарілу уніатську модель залежності і підчинення іншій Церкві-Сестрі, якої ми є лише несамостійною “частиною” (pars), або ми закладаємо в канони єкуменічну модель єдності як сопричастя рівних Церков-Сестер і вперше пропонуємо задовільну канонічну розв'язку проблеми єдності Церков Сходу і Заходу в єдиній Вселенській Церкві. [...Вважаю] (в оригіналі – “рахую”), що даний проект партикулярного права є протизаконний і однобічний»².

І дійсно, з т.зв. «Партикулярним правом» діються дивні історії: після першої невдалої спроби його проголосити в 2003 році (через відсутність декрету проголошення від патріярха), друга спроба на початку 2008 року не вдалася через значні процедурні помилки.

Йдеться про те, що появилися два різні офіційні документи проголошення: один – на невластивому місці, у «Віснику Києво-

¹ Лист № 2000/1014. Копія листа знаходиться в архіві Михайла Димида.

² Там само.

Галицького Верховного Архиепископства» з текстом про «152 канони [...] знову вступають у дію», другий – у «Благовіснику Верховного Архиепископа Києво-Галицького Української Греко-Католицької Церкви Блаженнішого Любомира Кардинала Гузара» із іншим текстом – про «146 канонів [...] знову набирають чинності». Порівняймо ці два тексти:

Вих. Р-07/529. ДЕКРЕТ.

На славу Святої, Єдиносущної, Животворящої і Нероздільної Тройці, Отця, і Сина і Святого Духа і на добро ввіреного нам Божого люду. Амінь.

БОЖОЮ МИЛІСТЮ І В ПОВНОМУ СОПРИЧАСТІ З РИМСЬКИМ АПОСТОЛЬСЬКИМ ПРЕСТОЛОМ ЛЮБОМИР, Верховний Архиепископ Києво-Галицький Української Греко-Католицької Церкви, Високопреосвященним і Преосвященним Владикам, Всечесним Отцям духовним, Преподобним Ченцям і Черницям та Мирянам помісної Української Греко-Католицької Церкви

ПРОГОЛОШУЮ і ОПРИЛЮДНЮЮ 152 канони партикулярного права Української Греко-Католицької Церкви (146 канонів, апробованих на Синоді Єпископів УГКЦ 2001 року й опублікованих у *Благовіснику Верховного Архиепископа УГКЦ* за 2001 рік, та 6 канонів, апробованих на Синоді Єпископів 2002 року).

ДЕКРЕТ ПРО ПРОГОЛОШЕННЯ ПАРТИКУЛЯРНОГО ПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

На славу Святої, Єдиносущної, Животворящої і Нероздільної Трійці, Отця, і Сина і Святого Духа і на добро ввіреного нам Божого люду. Амінь.

Божою милістю і в повному сопричасті з Римським Апостольським Престолом ЛЮБОМИР, Верховний Архиепископ Києво-Галицький Української Греко-Католицької Церкви, Високопреосвященним і Преосвященним Владикам, всечесним отцям духовним, преподобним ченцям і черницям і мирянам помісної Української Греко-Католицької Церкви

проголошую і оприлюднюю 146 канонів партикулярного права Української Греко-Католицької Церкви, апробованих на Синоді Єпископів УГКЦ 2001 року й опублікованих у *Благовіснику Верховного Архиепископа УГКЦ* за 2001 рік.

Ці канони знову вступають у дію 14 (1) січня 2008 року Божого, у празник Обрізання Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа й Святого Василя Великого, Архієпископа Кесарії Кападокійської і залишаються дійсними до відкликання.

+ ЛЮБОМИР (ГУЗАР), Верховний Архієпископ УГКЦ, диякон Миколай Сулима, віце-канцлер Курії Верховного Архієпископа УГКЦ.

Дано в м. Києві, при Патріяршому соборі Воскресіння Христового, 12 грудня 2007 року Божого.

Вісник Києво-Галицького Верховного Архієпископства 4 (Київ 2008), с. 52.

Ці канони знову набирають чинності 14(1) січня 2008 року Божого, у празник Обрізання Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа й Святого Василя Великого, Архієпископа Кесарії Кападокійської, і залишаються чинними до відкликання.

Дано у Києві, при Патріяршому соборі Воскресіння Христового, 12 грудня 2007 року Божого.

† ЛЮБОМИР, Верховний Архієпископ УГКЦ, диякон МИКОЛА СУЛИМА, віце-канцлер Курії Верховного Архієпископа УГКЦ.

Благовісник Верховного Архієпископа Києво-Галицького Української Греко-Католицької Церкви Блаженнішого Любомира Кардинала Гузара 7 (Львів 2007), с. 64.

Один і другий документ ніби підписані 12 грудня 2007 р. (очевидно, що один із них був написаний і підписаний пізніше!) і передбачають «дію» чи «чинність» «канонів партикулярного права» від 14 (1) січня 2008 р., тоді як мінімальний термін входження в дію цього роду закону становить два місяці від дати публікації в офіційному для того передбаченому виданні, тобто в «Благовіснику» (згідно з Партикулярним правом, канон 15). Синод 2007 р. міг також прийняти інший спосіб проголошення закону, якщо хотів, згідно ККСЦ 111. Натомість, як «Вісник 4», так і «Благовісник 7» вийшли 2008 р. і тим самим не надали формальних двох місяців чи навіть місяця, що зазначений у самих документах, для підготовки Церкви прийняти новий закон.

Слово «знову», яке появляється в тих двох документах вводить в оману, бо не ґрунтується на якомусь попередньому декреті,

про що заявляли такі автори, як доктор Томас Немет і єпископ Давид (Мотюк), і про це говорив сам патріарх Любомир.

Самі канони у багатьох випадках містять необґрунтоване відсилення до компетенції правлячого архиєрея, що зміщує силу тяжіння законодавчої влади від синоду єрархів до місцевого єпископа, що є антиконституційним в Східній Церкві, йде проти природи Церкви і анулює дію самих законів.

Обидва документи відкликаються до Синодів 2001 та 2002 років, до яких були внесені нові вимоги пізнішим Синодом 2006, які не були виконані, а Синод 2007 р. (оскільки це не було повідомлено!) не голосував знову і не надавав мандату для можливого проголошення Патріархом Партикулярного права.

Таким чином, ніяка законна влада УГКЦ не зможе офіційно покликатися на «Партикулярне право УГКЦ» і на ньому базувати якісь рішення, оскільки кожний при бажанні оспорить перед церковним трибуналом легітимність процедури оголошення даного закону.

Якщо Синод єпископів УГКЦ дійсно хоче, щоб ці 146 канонів були чинними, він повинен серйозно над ними попрацювати, знову обговорити, прийняти рішення – як і коли їх оголосити, це записати і проголосити, а згодом згідно з цією постановою проголосити саме Партикулярне право, дотримуючись термінів, вказаних у власних рішеннях.

Спираючись на богослов'я Церкви митрополита Андрея, патріархів Йосифа і Мирослава-Івана, мусимо констатувати:

1. УГКЦ потребує своєї Кормчої книги, в якій були б вказані джерела права УГКЦ, її закони, а теж закони Римського Престолу для неї, які повинні аплікуватися згідно з принципами, визначеними для помісних Церков на перших соборах і статутах православних Церков, оскільки вони зберегли ці свої права.
2. Кормча книга має ґрунтуватися на нероздільній традиції Київської Церкви в душі сімох Соборів і спільно прийнятих пізніших напрацювань трьох гілок колись єдиної, але розділеної Церкви.

Бо важко серйозно ставитися до церковного права, якщо воно не відповідає богослов'ю церковного народу, а відтак не може відповідно регулювати життя, а й навіть до нього достосуватися!

Анотація

Автор з'ясовує відмінності між «партикулярним» і «помісним» правом Церкви, доводить, що ККСЦ – право, видане Римським Архієреєм для Східних Церков, – виходить з думки і ментальності Західної Церкви, а це є наслідок застарілої уніатської моделі залежності одних Церков від іншої. Автор вказує на процедурні помилки в проголошенні Партикулярного права Української Греко-Католицької Церкви. Як позитивну альтернативу ККСЦ і Партикулярному праву, автор пропонує відому історичну модель Кормчої книги – повноцінного збірника всіх законів. Такий підхід відповідає богословському сприйняттю східного християнства, шанує самоуправність помісної Церкви та її одночасну православність і католицькість.

Annotation

Mykhajlo Dymyd. *Particular Law in the Ukrainian Greek Catholic Church*
The author emphasizes the necessity to distinguish between the «particular» and «pomisna» (expressing the sense of the local Eucharistic ecclesiological community) law of the Church. He also asserts that the Code of Canons of the Eastern Churches is the law issued by the Roman Pontiff for Oriental Churches, relying on the belief and mentality of the Western Church, which is a result of an outdated Uniate model of dependence of some Churches upon another one. The author points out the procedural errors in declaring the Particular Law of the Ukrainian Greek Catholic Church. As a positive alternative to the CCEC and the Particular Law, the author suggests returning to the well-known historical model of the «Kormcha» book as a valuable compendium of all laws. Such an approach corresponds to theological apprehension of the Eastern Churches and respects autonomous rights of the pomisna Church, its simultaneous Orthodoxy and Catholicity.